

**DJILEJŠ
PRESEDSTVA**

STR. 3

**MEDVEDI,
MUCE, PTICE**

STR. 7

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 8. maja 2003 ☼ Leto XIII, št. 9

Števanovci, 21. aprila

V domanjoj rejči na odri

V Števanovci se lidgé na vüzemski pondejlek zberejo v kulturnom daumi. Na te den organizira Društvo za lepšo ves kulturni program, gde kulturne skupine v vesi leko pokažejo, ka vse so se navčile v zadnjom časi.

Letos na vüzemski pondejlek se je zbralo v kulturnom daumi menje lidi, kak smo prva leta vcujuvčeni bili. Če bi nej prišli gostje pa prijatelji iz Čepince pa Bogojine, bi buma dosti prazni stau-cov ostalo. Škoda, ka so domanji doma ostali.

Program so začnile domanje ljudske pevke, stere so popevale tri pesmi. Dvej z versko vsebino, ka se šikalo tō, če smo pa bili v časi najveksoga krščanskoga svetka. Tau se je zatok poznalo, ka so ženske spejvale brezi svoje mentorice, Marije Rituperjeve. Če bi ona pauleg bila, bi gvūšno bole batrivno pa čisto spejvale.

Ritmična skupina števanovske šaule je notpokazala dvej točki. Dja tak mislim, ka sam nej sama, stera vūpam povedati, ka če je tau vse, ka so se mlajši od lanskoga leta navčili, te tau nej dosta. Pa za tau so nej mlajši krivi. Letos smo skupini poskrbeli za slovensko muziko (pomagala sta nam naš ra-

dio pa Murski val), zdaj smo pa te bili malo presenečeni, ka so plesali na vogrsko pa engliško muziko. V števanovski šauli je nej tak dugo nazaj začnili delati mlašeča folklorna skupina tō. V ednoj takšnoj maloj šauli (kauli 40 mlajšov majo) je težko telko mlajšov najti s flajsnimi nogami, kelko bi nūcali za dvej skupini. Trbej se odlaučiti, ali ščemo plesati moderne plese ali pa stare slovenske, gde se ešče kakšne slovenske pesmi pa reči tō leko navčimo, spoj pa te če tau skupino vodi mentorica iz Slovenije. Če bi namé stoj pito, dja bi za tau zadnjo varianto bila.

Števanovska gledališka skupina je letos notrapokazala svojo tretjo igro, komedijo z naslovom »Več pa nigdar nej«. Najprvo leto po ustanovitvi so meli krajšo komedijo »Če je glava naura«, lani pa veseloigro »Tau je nej istina«. Vse tri igre jim je napisala porabska ljudska pisateljica Irena Barber.

Letošnja igra je malo menje zanimiva, kak lanska. Zatok, ka je na odri trno malo akcije. Vse se godi v edni iži v špitalaj, gde leži Lajoš, steri je med tejm, ka je gledlo svojo lūbico, z avtonom v šanc zavoza pa se je vse vkūpzmlato. Pridejo ga gledat njegva lūbica, stera se

vōda za njegvo ženo, dvej sausedkinji, klajfarici, njegvi padaš, pride k njemi medicinska sestra... On se pri-sega, ka nigdar več nede po krivoj pauti ojdō, dapa tau so samo reči, njegva rauka že pa flajšno šlata medicinsko sestro, stera popravlja njegvo postalo.

Igralci, amaterji (Berta Dončec, Laci Kovač, Aniko Kovač, Marijana Fodor, Irena Svetec, Mariš Kosar) so dosta časa pa trūda vložili, dokeč so se igro navčili. Le-ko, ka do zdaj trno čemerni namé, dapa tak mislim, ka bi nej bilau višesnjo tistoga ipa, gda se igro včijo, prositi kakšnoga strokovnjaka, naj

je pogledne pa naj njim malo tanače da. Tak bi leko vōokraužili takše hibe, stere dela največ amaterski skupin. Na ka mislim? Namé je mautilo tau, ka gda sta se dvej ali dva na odri pogučavala, sta nej eden drugomi gunčala, liki gledalcom. Se pravi, sta vōnastrgavala iz svoje vloge. Tau sam tō nej cejlak razmejla, zakoj so nisterne vloge vōzamenili, zakoj so ženske moške vloge špilale, moški je pa žensko špilo. Ta zamenjava vlog je nej mejla nikšo posebno funkcijo nej.

Najbola sta se mi vidla (vidli) Berta Dončec pa Mariš Kosar. Če rejsan sta obadvej moškoga špilale, sta tau tak naravno (természetesen) delale, ka če bi je po glasi človek nej spozno pa nej vedo sto se skriva v kostūmaj, bi rejsan leko mislo, ka sta moška.

Igralci na odri gučijo v žmanoj domanjoj rejči, tak do je gvūšno radi zvali v porabske pa goričke vasi.

V tauj igri je dosta dela, z dobro volauv se da male hibe vōpopraviti, tak do te leko bole zavodovolni igralci pa publika tō. Pa tau si vsi želejmo.

Marijana Sukič

Dvajset let pomurskega madžarskega radia (MMR) v Lendavi

Obletnici – priložnost za načrtovanje prihodnosti

Sodelavke in sodelavci Madžarskega narodnostnega radia MMR (Muravidéki Magyar Rádió) ter njihovi poslušalke in poslušalci so konec aprila proslavili dve obletnici: 45 let delovanja in 20 let oddajanja iz Lendave. Leta 1983 se je MMR prvič z enournim programom oglašil iz Lendave, tedaj še v sestavi Podjetja za informiranje, od leta 1996 pa je enota RTV Slovenija – Regionalni RTV Center Maribor, uredništvo madžarskih RTV programov Lendava.

Pomurski madžarski radio dnevno oddaja 13 ur in 15 minut programa na dveh frekvencah. Redno zaposlenih ima 13, od tega 9 novinarjev, program pa ustvarja tudi 15 rednih zunanjih sodelavcev. Odgovorni urednik József Végi pravi, da MMR poroča o vseh področjih življenja. »Največ pozornosti namenjamo tistim, ki se tičejo prekmurskega cloveka.« Radio se ne bo zapiral v obe petih narodnostnih občin: »Menim, da se radio lahko ohrani le tako, da postane regionalni radio.« Zato bodo vzpostavili dopisniško mrežo v Zalski in Železni županiji in si na ta način zagotovili aktualne in sprotne informacije iz širšega prostora, v katerem se sliši program iz Lendave.

Narodnostni radio ima rešeno vprašanje frekvence, oddajajo na svojem UKV-oddajniku in na samostojnem srednjem valu. Odgovorni urednik ocenjuje, da je bila priključitev k RTV Slovenija koristna, kajti na ta način ima radio zagotovljene možnosti za razvoj. »Radijska tehnika se izredno hitro razvija in uspevamo ji slediti. Za velik uspeh lahko štejemo tudi 400 milijonov tolarjev vredno nalozbo v nove prostore, ki jih bomo še letos dobili v Lendavi. Pridobitev novih prostorov za ustvarjanje narodnostnih radijskih in televizijskih programov še

bolj potrjuje pravilnost priključitve k RTV Slovenija, saj menim, da takšne finančne podpore za razvoj in posodabljanje, kot jo zagotavlja ta hiša, ne bi zmoglo zagotavljati ne naše nekdanje podjetje, ne Zavod za informativno dejavnost, država ali urad za narodnost,« je prepričan odgovorni urednik József Végi.

Ne glede na še večje vsebinsko prilagajanje razmeram, ki bodo nastale ob domala popolnoma odprti meji in tedaj, ko bosta Slovenija in Madžarska postali članici Evropske unije, se bo ohranilo nekaj temeljnih nalog Pomurskega madžarskega radia. Že sedanji razvoj komunikacijskih sredstev in elektronskih medijev narekuje novosti, v prihodnjih letih bo teh sprememb in prilagajanj zagotovo še več. Vendar bo manjšinski radijski program ob posredovanju informacij še naprej ostala enako pomembna naloga pri ohranjanju in bogatjenju jezika ter pri spodbujanju razvoja narodnostne kulture in umetnosti. Manjšinskemu mediju ne moremo pripisati zgolj informativne vloge, ker je zdaj tistih, ki posredujejo informacije veliko – bodisi v pisani obliki, prek množice radijskih in televizijskih programov do sprotnega pogleda, ki ga omogoča internet. V mešanici tako različnih možnosti in priložnosti bodo morali najti in ohraniti svojo vlogo tudi manjšinski elektronski mediji.

Uspešni pa bodo samo, če bodo nenehno navzoči – tako za stalne poslušalke in poslušalce kot one, ki se zgolj po naključju zaustavijo na radijski frekvenci, ki jih je pritegnila s trenutno zanimivo vsebino. Tu pa se dotikamo tistih radijskih programov, ki jih je slišati zgolj nekaj ur na dan ob določenih urah, ko naj bi bili poslušani enkrat bolj drugič manj. In če sem konkretn:

ob velikem pomenu, ki ga ima za Porabje slovenski radio Monošter, bo moral v prihodnosti iz sedanjih osmih ur tedensko prerasti v celodnevni program. Zavedam se drznosti zapisane, vendar druge poti ni na voljo. Tudi ena ura dnevno oziroma dve uri v nedeljo imajo vlogo, o kateri sem pisal, vendar se bo ta vloga z leti zmanjševala, če se program ne bo širil in bogatil z novimi vsebinami in radiofonskimi prijemi. Poznam finančne zagate že za osem ur tedensko in nezavidljive kadrovske razmere, toda prej ali slej se morala tudi Budimpešta spoznati, da Slovenija ne zagotavlja možnosti za optimalno delo pomurskega madžarskega radia v Lendavi zato, ker ne bi vedela, kam z denarjem, marveč zavoljo življenjskih potreb manjšine, ki je pod nenehnim vplivom množice medijev v najrazličnejših jezikih.

Slovenija in Madžarska imata dvostranski sporazum o manjšinah, o konkretnih nalogah med prekmurskimi Madžari in porabskimi Slovenci. Sporazum je bil podpisan pred dobrimi deseti leti, ko so že bile razlike v ravni manjšinske zaščite. Zato bi bilo umestno, če bi si državi prizadevali za uveljavljanje enakih pravic, seveda ne po načelu, da tisti manjšini, ki ima nekaj več kot druga, vzamejo zato, da se izenačita, ampak tako, da tista, ki ima manj, dobiva več, da je tu pomoč države intenzivnejša. Sicer ima sporazum zgolj papirnato ali politično vrednost, s katero si ne morejo kaj dosti pomagati niti prekmurski Madžari, še manj porabski Slovenci.

Ker govorimo o pomembnem jubileju pomurskega madžarskega radia, bodi dovolj političnih in teoretičnih razglabljanj. Kolegicam in kolegom v Lendavi iskrene čestitke!

eR

Monošter, 25. aprila

Življenje ob meji v pričakovanju vstopa v EU

Zveza Slovencev na Madžarskem je lani za program Phare CBC 2000, Sklad za slovensko-madžarske male projekte, pripravila projekt z naslovom *Pet let Slovenskega kulturnega in informativnega centra – skupaj ob meji*. Ta vsebuje pet večjih prireditev, med katerimi je bila prva konferenca. Na njej je bilo največ govora o tem, kakšno skladi oziroma programi bodo podpirali obmejne institucije, civilne organizacije in druge dejavnike po vstopu v Evropsko unijo.

Zoltán Trombitás, dr. Zlatko Muršec in podžupan Monoštra László Bauer

Po pozdravu predsednika Zveze Jožeta Hirnoka je generalni konzul Republike Slovenije v Monoštru dr. Zlatko Muršec nanizal nekatere skupne prednosti oziroma težave, ki bodo čakale obe državi po polnopravnem članstvu.

Predavatelji v prvem delu konference so podrobneje predstavili sklade in podpore Evropske pomoči v obmejnih regijah. Zoltán Trombitás, predstavnik Urada za nacionalni razvojni program in evropske pomoči, je govoril o regionalnem razvoju glede na program Orpheus in strukturne sklade. Njegovo predavanje sta dopolnila sodelavec Regionalne razvojne agencije Mura Romeo Varga, ki je predstavil delovanje programa Phare med Slovenijo in Madžarsko, ter Ferenc Márkus, sodelavec Javne družbe VATI, s predstavitvijo programa INTERREG, ki bo nasledil Phare CBC po letu 2004.

Drugi del konference je bil namenjen konkretnim projektom v obmejni regiji. Župan občine Grad Danijel Kalamar je predstavil rekonstrukcijski program samega gradu oziroma informacijski center krajskega parka Goričko, ki deluje v gradu. Predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem Jože Hirnok je v svojem predavanju poudaril pomen vloge Slovenskega kulturnega in informativnega centra pri čezmejnem povezovanju. József Takács, direktor Industrijskega parka, je predstavil Industrijski park (cono) Monošter-Heiligenkreutz, Tibor Vinczay pa načrtovani AQUA PARK v Monoštru. Niz predavanj je sklenil župan občine Lendava, ki je govoril o gospodarstvu oziroma zaposlovanju v občini.

Konferenca so končali s podpisom listine o partnerstvu pri projektu Phare, ki ga bo z naslovom Rekonstrukcija zgodovinskega mestnega jedra Monoštra pripravilo mesto Monošter. Komplementarni projekt se bo nanašal na razvoj gospodarstva v Lendavi.

Marijana Sukić

Djilejš predsedstva Slovenske zveze

Predsedstvo (elnökség) Slovenske zveze si je vkup vselo 23. aprila, kak je red. Na djilejš je prišlo samo 13 članov, ka so trge župange števanovskega tala bili v Budimpešti, trge člani so pa meli druge obveznosti. Bili smo pa sklepčni na podlagi nauvoga statuta (Alapszabály). Člani nadzorne komisije (ellenőrző bizottság) so se tak odlaučili, ka do oni trge tū redno odli na djilejš, pred tem pa oni tū majo furt eške posaba svoj djilejš. Tomi se trno veselimo, ka etak do rejsan vse znali, ka se dela na zvezi, kaše brige rešuvamo pa kak se leko uresničijo naši plani, kak stodjimo s pejnazi pa na koj vse poceramo.

Za predsedstvo - kak je tau prosilo na prejšnjom djilejši - je knjigovodja Porabje d.o.o.-ja Štefan Küplen pripravo nauvi poslovni načrt (üzleti terv) za leto 2003. S toga smo leko zvedli samo telko, ka kelko pejnaz načrtuje, računa nota vzeti d.o.o. v restavraciji, v hoteli, ka vödava v arando kombi, z arande pa za razne dejavnosti. Zvojn toga ške tau, kelko računajo pocerati za materialne (anyag), osebe stroške pa na razne dela. Predsednica nadzorne komisije Elizabeta Šoš je taprajla podraubnoma, ka so oni s tejm ranč tak nej zadovolni, kak s prejšnjim poslovnim načrtom. En taši plan, steri je pripravljan za predsedstvo, mora dosta bola podraubnoma biti vkup postavljen, dosta več informacij mora dati za tašne lidij tū, steri so nej strokovnjaki, vönavčani za knjigovodstvo pa se vcuj drži tekst tū, gde se raztolmači ka pa zakoj. Pogrejšala je tau tū, ka negajo v njim podatki, numere o tejm, kak brodijo gazdovati s plačami, ali kelko de koštala terasa iz lesa pred restavracijov, steri se zdaj redi. Na konci svojega dugšoga gonča je tana-

čivala predsedstvi, naj sprejme poslovni načrt s tejm, ka prosi, naj vodstvo d.o.o.-ja na september pripravi poročilo (beszámoló) z numerami pa s tekstom podraubnoma, kak je gazduvo d.o.o. v prvom pau leti 2003. Dva člana predsedstva sta tū potrdila mnenje nadzorne komisije, predsedstvo je sprejelo poslovni načrt z omenjenim pogojom.

Po tejm smo prejk poglednili program Slovenske zveze pa Uredništva časopisa Porabje 1. 2003, steriva sta ranč tak naprej bila vöposlaniva kak poslovni načrt. Podraubnoma smo se zgongčavali o programaj Porabski dnevi pa Srečanja porabski Slovincov.

Porabski dnevi do letos 31. majuša pa 1. juniuša, gda so že mimo cerkvene berne pa drugoga vekšoga programa nega v Porabji. Prvi den, v soboto mo v okviri tej dnevov meli mednarodni program z naslovom „Pešem ne pozna meja“ v gledališči v Monoštri. Ta prireditev je vsakšo leto v drugom rosagi, letos je Porabje na redej. Na koncert pride 9 slovenski pevski zborov iz Slovenije, Avstrije, Italije pa s Porabja gorenjisenički MePZ Avgust Pavel. Na drugi den, v nedelo mo pa meli kulturne programe po porabski vasnicaj, gde gora stauipijo vse domanje skupine pa nisterne iz Prekmurja.

Srečanje porabski Slovincov mo meli 16. avgustuša v Monoštri, na stero že zdaj zovemo vse Slovence z Vogrskoga, od Porabja do Budimpešte, Mosonmagyaróvára pa Sombotela, z drugoga kraja granice pa Društvo Čep-Čepinci. En tau programa mo meli v Monoštri, drugoga pa v Čepincaj v matičnom rosagi. O tejava dva programa vam vse informacije na znanje damo v naslejdnoj številki novin

Porabje.

Uredništvo časopisa Porabje letos vöda 26 številki novin, knjigo avtorja **Karela Holeca** z naslovom **Andovske zgodbe**, v steroj knjigi de 10 zgodb v domanjom pa knjižnom slovenskom gezi ki. Planira vödati Pesmarico z naslovom **Füčkaj, füčkaj, fantiček moj II.** od avtorjev **Franceka pa Dušana Mukiča**, steriva nam že od drugim zapišeta 100 zbrani porabski pesmi z besedilom pa nautlinami. S Slovenskoga kalandara 2004 pa vöda 1600 falatov. Uredništvo opravlja administracijsko delo natečaja Phare CBC Slovensko-vogrski mali projekti. Za vse vödane knjige, novine se briga z različnimi nateži sprajti potrebne pejnaze.

Djilejš se je odlaučo o tejm tū, ka zdigne mejsačni honorar domanjim mentorom pa vodjam kulturni skupin, najbola zatok, ka smo njim že dve leti nazaj nika nej zdignili. Mentorji majo odgovorno delo, s tejm, ka redno pripravljajo programe s svojimi skupinami, nota navčijo ples, pesmi, igre, vodja skupin pa vkup držijo svoje skupine, se brigajo za nauve člane, vse informacije direktno oni davajo prejk svoji skupinam, s tejm ceringo tū majo zavole. Predsedstvo je delavcom zveze zdignilo plačo za 10 procentov.

Tau smo si tū zgongčali, ka izmed 6 predlagani lidi, steriva dva najdobita letos priznanje „Za Porabje“ za svojo aktivno delo za Slovence. Priznanje se prejkda na Porabskom dnevi 31. majuša v gledališči v Monoštri. Sto sta ta dva, tau naj ostana ške skrivnost predsedstva. Na te djilejš je predsedstvo pa več prošelj dobilo za finančno podporo, pomauč od društev Slovincov. Žau, te prošnje smo naprej nej mogli vörzposlati članom predsedstva, ka so skur vse

v zadnjom dnevi prišle do nas. Zatau smo je fotokopirali pa si vsakši sam leko vse taprešto, potistim se njim je že ležej bilau odlaučiti. Sklad (Alapítvány) Lenaršič v Nyögéri je daubo za tau, ka vönaredijo muzejsko sobo 150 gezero forintov, Društvo porabski penzionistov, stero ma 115 članov, je za letošnji 6 programov dobilo 350 gezero forintov (oni plačövajo mesečno članarino pa če kam dejo, furt vcuj plačajo k pautnoj ceringi tū). Društvo Slovincov v Budimpešti je dobilo za svoji 6 vekši pa 6 menši letni programov 350 gezero forintov. Oni so zvün toga že dobili 800 gezero forintov od Urada v Sloveniji. Društvo mladi Slovincov na Vogrskom je dobilo za 4 programe 160 gezero forintov, s tejm, ka smo ji prosili, naj se zvöjn lendavskoga drojšstva mladi povežajo s kakšnim slovenskim društvom v Sloveniji. Gasilsko društvo v Sakalauvci je za gasilsko opremo, škir pa za pautne

ceringe v Slovenijo dobilo 90 gezero forintov, Društvo za lepšo ves v Števanovci za goradržati stare šege, kak grabljanje nastale pa postavljanja majpana 100 gezero forintov.

Na Zvezi smo vkup postavili format za prošnjo za finančno pomauč Zveze, na stero prosimo napisati, stera organizacija za kašne programe, za kašne potrebščine prosi pejnaze, kelko prosi od Zveze pa kelko od kašni drugi organizacij. Pogoja (feltétel) zveze sta, ka se organizacije vsebinsko pa finančno najkesej za mejsec dni morajo ta zračunati pa na znanje dati na vabilaj, plakataj ali v reklamaj, ka je program s pejnazi pomagala Slovenska zveza. Te format se leko prosi na Zvezi. Predsedstvo de naslejdni djilejš melo v prvom tali juniuša. Hvala vsejm, steri so leko prišli na djilejš, posaba tistim steri so nas svojimi ideji, mišljenji tū pomagali.

Klara Fodor

Na koncerti v Dolencih

27. aprila je župnija (fara) v Dolencaj organizirala že tradicionalni vüzemski koncert. Mešani pevski zbor Avgust Pavel z Gornjega Senika je tū daubo vabilo na koncert, na stero ga je prišlo 9 zborov. Trgé zbori so bili otroški zbori in so meli zvünredno lejpi program, ranč tak kak odrasli zbori. Naš zbor je tū lejpe vüzemske pesmi meo na programi. Vsakši zbor je dve pesmi spejvo, največ zborov so spremljali z orglami. Nas je spremljo Ciril Kozar, zborovodja je pa bila Marija Trifus.

I.B.

OD SLOVENIJE...

Afera udba.net buri duhove

Potem ko se je v slovenski javnosti pojavila informacija o spletni strani www.udba.net, na kateri naj bi bili objavljeni podatki o domnevnih sodelavcih in nadzorovanih osebah nekdanje tajne službe državne varnosti oziroma Udbe, je inšpektor za varstvo osebnih podatkov dostop do te strani najprej prepovedal, potem pa je čez nekaj dni prepoved umaknil, ker omejitve dostopa do sporne strani ni bilo mogoče izvesti. Oškodovanci, ki so zaradi objave svojih osebnih podatkov na svetovnem spletu kakor koli prizadeti, imajo po zakonu o varstvu osebnih podatkov sicer pravico do odškodnine. Dogajanje je velik odmev doživelo tudi v javnosti, ker so se nasprotujoča stališča pojavljala zlasti o tem, ali je takšne podatke primerno posredovati javnosti ali ne. Poleg tega so se pojavljale tudi različne dileme o tem, ali so objavljeni podatki na spletni strani, ki naj bi jih objavil častni konzul Slovenije v Avstraliji in Novi Zelandiji Dušan Lajovic, pristni ali ne.

Štiri milijone turističnih potovanj Slovencev letno

Slovenci so se v zadnjih letih približno štirimilijonkrat letno odpravili na turistična potovanja. Od tega je bilo približno pol milijona potovanj poslovnih, ostalo pa so zasebna potovanja, ki so po ugotovitvah državnega statističnega urada iz leta v leto bolj usmerjena v tujino. Podatke o turističnih potovanjih Slovencev so na statističnem uradu zbirali med letoma 2000 in 2002 s telefonsko anketo. Na daljše zasebno turistično potovanje se je odpravilo dobrih 56 odstotkov Slovencev, na poslovno potovanje pa skoraj 13 odstotkov. V vseh treh letih je Evropa kot ciljna pokrajina zasebnih potovanj v tujino močno prevladovala, in to predvsem južna Evropa. Dobrih 70 odstotkov vseh zasebnih potovanj je bilo usmerjenih na Hrvaško, sledijo BiH, Italija, Avstrija, Jugoslavija in Nemčija. Povečal se je tudi delež zasebnih potovanj zunaj Evrope. Slovenci odhajajo na počitnice večinoma z osebnimi avtomobili, prenočišče pa si najpogosteje poiščejo pri zasebnikih. Najpogostejša so zasebna potovanja v poletnih mesecih. Povprečna poraba na turista na dan se giblje med 6000 in 7000 tolarji v tujini oziroma med 4000 in 5000 tolarji v Sloveniji.

Zveza Slovencev na Madžarskem je 27. aprila držala

forum o borovom gostuvanju. Letošnje vseporabsko borovo gostuvanje je bilau organizirano s pomočjo Phare CBC programa, zatok smo pa – kak smo v projekti napisali – dužni bili tau malo konferenco to organizirati. Dapa tak mislim, ka je tau nam vsejm na hasek bilau, vej smo pa iz predavanj leko več zvedli o tom, odkec je ta šega, ka znamenuje, kak smo si go mi prejko-brnili na svoj »obraz«.

Na začetki srečanja, na stero

je prišlo kakšni 160 lidi, se je sekretarka Zveze Klara Fodor zahvalila vsejm, steri so pomagali pri organizaciji ali z delom ali tak, ka so se sami to notazravnali, našemili. Kak je povedala, maškare so vküppobrale 150 gezero forintov, baur smo odali za 50 gezero, tak je vküpprišlo 200 gezero. Zatok ka je Zveza na samo borovo gostuvanje mejla pejneze iz drugi virov (Phare CBC, Javni sklad za manjšine), smo se tak odlaučili, ka te pejnaze razdelimo med tistimi organizacijami pa društvu, stere so nam največ pomagale. Tau so: Galsilsko društvo Slovenska ves-Monošter, Društvo civilne straže, Društvo za lepšo ves Števanovci, Srednja strokovna šola Béla III., varške pa števanovske ljudske pevke pa folklorna skupina iz Sakalauvec.

Na te forum smo pozvali dr.

Ernőja Eperjessyja, etnologa, steri je kak ekspert pomago Duna televiziji nare-

itak premalo lidi vej, ka sto so porabski Slovenci. Marija Kozar, sodelavka

diti film o borovom gostuvanju. Kak je pravo, te film so leko vidli nej samo po cejloj Vogrskej, liki vsepovsedi v Evropi, Ameriki pa v Avstraliji, gde prejk satelita leko gledajo programe te televizije. Film je lejpi, ne pokaže samo šego, liki malo nas, porabske Slovence to. Tau je trno dobro, vej pa

muzeja Savaria v Somboteli je v svojem predavanju iskala odgovor na pitanje: Ali je bilau letošnje borovo gostuvanja šega ali prireditiv (rendezvény)? Ka ona misli o tom, zvejte, če preštete njeno trno zanimivo predavanje.

Šega ali/in prireditiv?!

Letošnje porabsko borovo gostuvanje je bilau malo ovaško, kak borova gostuvanja pred tem. Zatok bi rada iskala in najšla odgovor na pitanje: če je tau borovo gostuvanje bila šega ali prireditiv (rendezvény)?

Borovo gostuvanje so služili inda svejta v naši porabski vesnicar na fašenski terek (od 1968. leta mau na fašensko nedelo), če se v fašenskom cajti niške nej ženo v vesi. Sledik je takše to bilau, ka so mlade dojzgučali, naj se kisnej ženijo, ka bi v vesi leko držali borovo gostuvanje. (Kak na priliko 1972. leta v Števanovci. V Sakalauvci so l. 1998. mladi par nagačali, naj v drugoj vesi majo gostuvanje.) Po nauvom pa na tau večnika ne gledajo, če se je štoj ženo v vesi ali nej. Če majo volau pa lüstvo za tau, organizirajo borovo gostuvanje.

V Andovci so služili borovo gostovanje že 1904., v Sloven-skij vesi pa 1906. leta. Od tistoga mau so - zvün Verice -

v vsikšoj porabskoj vesi meli borovo gostuvanje. Ne vejmo če zatok, ka je tam mladina vsikdar tak flajsna bila, ka se je ženila ali pa tak manjasta, kase njim je vnažalo borovo gostuvanje vküpnapraviti. Gnauk so meli borovo gostuvanje na Dolenjom (1955) in na Gorenjom (1973) Siniki. Trikrat so meli v Sakalauvci, štirikrat v Števanovci, petkrat v Slovenskoj vesi in v Andovci. Peto päut so Andovčage pa števanovčage vküper služili borovo gostuvanje (1999). Za tau že leko povejnje, zaštero leko povejmo, ka je bila »parodija paradije«. Letos, 2. marcüša 2003 pa je bilau borovo gostuvanje v Monoštri in Slovenski vesi za vse porabske vesnice, za vse Slovence na Madžarskom. Za letošnje borovo gostuvanje

pa spoj leko pravimo, ka je bila prireditiv, štera je nut-pokazala edno šego. Depa s tem je postanila naša nauva šega to. Šege so nej samo stare, indašnje šege. Šege se spreminjajo z lidami vred. Ka je šega, kaj so šege in navade? Človek šege erba v družini ali prejkvzeme od drugi lidaj. Po šegaj se ravna človek ali več lidi vsikder istoga ipa, na takše dneve, šteri so ovaški kak drugi dnevi v leti. Šege branijo čleka od hüdogo ali pa ma srečo šatrijo pri zdravdji, grünti, pauvi. Gda lidgé več ne vörjevo v tau, ka delajo, gučijo pri razni šegaj, té tau grata samo návada. Gda pa vse samo zatok delajo, ka bi s tem sebé in druge lidi razveselili, tau je prireditiv. Depa tau je nej lagvo delo, tau je to potrejbno, ka lüstvo zdrüži, ka lüstvo má priliko, da se sreča in se pogučava. Da se spoznavamo in ne živimo paulek drug dru-goga kak tihinci.

Etnologi tak pravijo, ka gestejo šege, štere so povezane z življenjom človeka: z rojstvom, z zdavanjom in smrtjo. Drüge šege so povezane s kalendarom, tretje pa z delom. Borovo gostuvanje je kalendarska šega, ka je v fašenski. V fašenskom cajti, s fašenski, z borovim gostuvanjom bi lüstvo rado pricompralo sprto lejtke. Sprtolejtke se začnejo paverska dela, za paversko delo pa je inda trbólo dosta flajnsni lidi. Takši držin, v šteraj je bilau dosta mlajšov, šteri so pomagali pri pavarskom deli. Zatok so na fašenek - z borovim gostuvanjom - poštrafali mladino, štera se nej stejla ženiti, s tem pa mlajše meti za paversko delo. Šega ali prireditiv je bilau porabsko borovo gostuvanje 2. marcüša 2003. leta v Monoštri? Odgovor na pitanje leko dobimo če primerjamo tau borovo gostuvanje s tistimi, šteri so pred tem bili.

... DO MADŽARSKE

Zasedanje Javnega sklada za narodne in etnične manjšine

Na koncu aprila je zasedal kuratorij Javnega sklada za narodne in etnične manjšine ter odločal o natečajih oziroma denarni podpori.

Slovenske institucije, organizacije in društva so dobili naslednje vsote za svoje dejavnosti: **Društvo porabskih slovenskih penzionistov** za udeležbo na srečanju slovenskih upokojencev v Sloveniji 70 tisoč forintov, za stike s soboškim upokojenskim društvom 100 tisoč forintov; **Državna slovenska samouprava** za ohranjanje velikonočnih običajev 240 tisoč forintov, **Osnovna šola in vrtec Jožef Košič Gornji Senik** za stike s slovenskimi šolami 96 tisoč forintov, za srečanje vrtecev 95 tisoč forintov; **Osnovna šola János Arany Monošter** za stike s slovensko šolo 280 tisoč forintov, za »manjšine« 200 tisoč forintov; **Zveza Slovencev na Madžarskem** za Borovo gostu- vanje 350 tisoč forintov, za Pe- sem ne pozna meja 220 tisoč forintov, za Srečanje pevskih zborov v Šentvidu 120 tisoč forintov, za obletnico otroške lutkovne skupine 140 tisoč forintov, za program Z domačo besedo ob dnevu žena 100 ti- soč forintov; **Slovensko dru- štvo v Budimpešti** za obisk pri Slovencih v Mosonmagyaróváru 120 tisoč forintov; **Slo- vensko kulturno društvo Argus Pavel v Sombotelu** za ekskurzijo v Andovce 110 tisoč forintov, za študijsko po- tovanje v Slovenijo 120 tisoč forintov; **Šola in vrtec v Šte- vanovcih** za srečanje prijate- ljskih šol 100 tisoč forintov, za stike z matično domovino 31 tisoč forintov, za srečanje kul- turnih skupin 140 tisoč forin- tov, za likovno razstavo 90 ti- soč forintov, za stike s pri- jateljskim mestom 16 tisoč forintov; **Slovenska manjšin- ska samouprava Števanovci** za vaški dan 190 tisoč forintov; **Mestna občina Mo- sonmagyaróvár** za narod- nostni dan 200 tisoč forintov.

Kuratorij je odločal tudi o pod- pori regionalnim in lokalnim elektronskim medijem. Radio Monošter je dobil za jezikovne oddaje 250 tisoč forintov.

Borovo gostu- vanje je zdaj služila ne samo edna ves, liki vse naše slovenske vesnice. Iz vsikše vesi je biu nekaj v organizacijskom odbori. Čla- ni organizacijskoga odbora so bili do 90. lejt 20. sto- letja samo moški. Oženjeni pa neozeleni. Po drugoj boji- ni so borovo gostu- vanje orga- nizirali občinski sveti, kultu- rni domovi in druge organi- zacije. Po 1990-om leti poma- gajo pri organizaciji Zveza Slovencev na Madžarskem in lokalne ter manjšinske samo- uprave. Pri letošnjom boro- vom gostu- vanju je bila glavna organizatorka Zveza Sloven- cev in njena sekretarka Klara Fodor. Člani organizacijsko- ga odbora so bili nej samo moški liki ženske tō. Vsev- kuper ji je bilau 10 pa iz vsikše vesi nekaj. Odbor je emo djilejš dvakrat, po tele- foni so se pa skor vsikši den zgučavali.

Podaraj so ojdli pred boro- vim gostu- vanjom zatok, ka bi djajca, penze vkuppo- brali v vesi in iz tistoga kupli baur, šteroga so vlekl. Letos so tō ojdli podaraj, de pa nej po dar, liki so samo lūstvo zvali na borovo gostu- vanje. Tri gni so ojdli po vsikšoj vesi: sneja, zvača, staršici, ciganjica in dva goslara. Prejk grajncu v Slovenijo so tō šli v dvej vesi.

En den pred borovim gostu- vanjom so baur vōzosekli, gorokinčali in vrejek cejlo nauč **skrb meli** v Slovenskoj vesi. Rauže za kinčanje baura, za svabice in drugo so flajnsne ženske en keden redle v Slo- venskom domi v Monoštri.

Za glavne vloge, za svatbo in za uradne osebe, kak: sneja, mladoženec ali ženin, stršine in starašice, svabice in družbange, zvača (na kratko povedano za svatbo), pa za uradne osebe, kak: māli lā- pec, lotaroša, popa so ejkstra ziskali lidi, je prosili, če bi se vzeli za tau.

Za gostu- vančare (fašenke) pa so prosili lūstvo prej- novin Porabje, radiona Mono- šter pa pisem v domanjoj rejci.

Vsevkuper se je vzelo za tau, ka bi 2. marcūša v Po-

rabji služili borovo gostu- vanje – 300 lūdi. Tau je trnok lejpo delo, ka se je telko lūdi vzelo za tau, ka pokaže, ka se stare šege ne smejo tāpo- zabiti, ka naše slovenske šege majo svojo vrejdnost in tau vrejdnost je vrejdnō tadale dati mladini. Vrejdnō je nutpokazati, leko povejmo, cejloma svejti. V Monoštri na zdavanji je bilau kauli 3000 lūdi, šteri so najgeri bili na našo prireditve, na našo šego. Film, šteroga je napravila **Duna televizija** so vidli nej samo vseposedik ma Vogr- skom, v Evropi, liki v Merki pa v Avstraliji tō. S filmom vred, šteroga smo videli v programi **Slovenski utrni- ki**, nam ostane ta svetek na vōke za spomin.

Šega ali prireditve je bilau letošnje borovo gostu- vanje? Ge tak brodim, ka **šega in prireditve**. Šege so nej samo indašnje šege, štere so po- znali naši stariške, stari stariške, starci. Šege živijo ta- dale, šege so gnes tō. Nauve šege, pa stare šege, štere ma- lo po naše delamo. V tra- dicionalni kulturi dosta vse takše geste, ka se stau pa stau lejt ne spreminja. Pri šegaj so tō takši elementi, liki nauve generacije vsikdar kaj nau- voga čudajo, aktualizirajo šege. Morejo aktualizirati, ka se kaj spreminjajo.

Na letošnjom borovom gos- tu- vanju smo vidli in slišali **staro in nauvo**. Staro je bi- lau na priliko: podaraj in svatba. Podaraj so ojdli od iže do iže v vsikšoj vesi, samo djajca pa peneze so nej pro- sil. Zvali so ranč tak, po- dvorili so njim ranč tak.

Nauvo je bilau, ovak je bilau, ka sta snejē sprvajala dva goslara tō, pa ciganjica, štera je na plečaj nosila snejino dejte.

Snejē eške gnes na den odijo podaraj, de pa samo dvej, sneja pa staršica. Po pauti in pri ramaj se čedno držijo. Ti- sti, šteri so za borovo gostu- vanje ojdli zvati pa podaraj, tisti so malo norije tō delali. Kak se šika takšoga ipa. Zdj se vkuper ojdli zvati pa po- daraj. Inda so zvači ojdli ejkstra, pa podaraj tō ejkstra. **Stare šege** so se držali or- ganizatori tē, da so za snejo in mladoženca, za svabice in družbange vōodebrali neože- njeno, ledično mladino. Svat- bo in uradne osebe so bile gornaravnjane kak na pra-

vom gostu- vanju. Gostu- vančarje so bili samo naprave- ni, kak fašenki. Med fašenki ji je več melo **štuk** na glavej, na tejl pa pantlike. Tau je trnok stari simbol. Štuk pomeni, ka vō z zemle raste, ka smo tāposejali. Pantlike pa po- menijo, ka tejlō hūdoga dū- ha, šteri – po starom vōrvanju – sunce nam tāskrū pa zimo prineso, ka tau tejlō vraznok spadne, tasprnej in pride sptrolejtkē.

Letošnji **zvač** je zvau na gos- tu- vanje s starimi rečami iz knjige **Starešinstvo in zva- činstvo**, štere so oprvim vōdali 1807. leta v Soproni. Po tistom so eške večkrat vōprišle zdruknivano, depa lūstvo sebi je tō prejkspisalo z rokav, v irke. Tak do te reči na kraci dvejstau lejt stare. Na priliko: **„Mamo zgra- bleno edno sinico, štero devet bab že tri dni stibē, s**

perdjom pa nastelamo paut, ka či stoj spadne, se ne vdari.“ Pa tak tadale. (Rudi pa Ančika iz Sombotela sta flajnsno nastilala.)

Tau, ka si je telko lidi vzelo kaj pa se je trūdilo, naj se vse tak pršika, kak trbej, tau po- meni, ka **poštujemo svoje korenjē, svoje šege, s tem svojo materno rejē, da smo pripravljeni kaj vči- niti za tau**. Človek ne more sam živeti. Ne more, ne sme se nut v svoj ram zaprejt. Z držino, z žlato, s sausadami more se srečati, pogučavati, vkuper kaj včiniti zasē, za drugoga. Samo tak leko v meri živimo.

Trnok je bilau lepau, ka so se iz sausadni vesi Slovenije, **Prekmurja** tō pridružili k nam. Tau tō tau znamenuje, ka smo v rodi, ka mamō vkupne korenjē, tē korenjē so globko v zemli, tē korenjē je nej mogla prejkvtrgniti grajncu. V Sloveniji in na Madžarskom smo glasovali za tau, ka bi radi vkuper živeli v Evropski uniji. Ležej pri- demo eden do drugoga. Ranč tak, kak naši starci do prve bojne, gda je eške nej bilau grajnce pri Gorenjom Siniki pa Verici. Vsi smo živeli vkuper v Slovenskoj krajini, vsi smo nūcali molitvene kni- ge Mikloša Kūzmica in Jožefa Košiča. Šteli smo Novine, Marijin list, Prijatela. Novine Prijatelj je urejo Imre Agustič, šteri je en kaj živo in delo na Dolenjom Siniki. V eni šte- vilki te novin piše, ka: „Prejde ono lūstvo, štero je brezi znānosti.“ Znānost je nej samo tau, ka vōnavčeni lidgē pišejo, liki tau tō, ka vsikši človek mā v sebi. Vsikši človek nika zna, vsikši človek, vsikša držina mā svojo zgo- dovino. Tau zgodovino, tau znanost moremo skrb meti, nutpokazati in prejkdati naši mlajšom, naši vnukom in drugi lūstvom, s šterimi vkuper živimo. Nej ka bi „prejšli“, preminauli s toga svetā. Če večkrat tak vkupsegnemo, kak letos 2. marcūša, tē ne parminemo, tē de se čūla slovenska rejē v Porabji eške duga lejta.

Baug plati vsejm, šteri se trūdite za tau!

Marija Kozar etnologinja

Vse bole rejdko je kaj takšoga čüti

Hranilnica Nádasd-Örség je mejla svoj zbor delegatov 25. aprila 2003 v Monoštri v Slo-

držni svojo malo pisano, kama se naši ljudje tū leko obernejo z različnimi finančnimi zade-

la, med sterimi mo ge samo od tisti na kratki pisala, ka so važne pa nam prostim ljudam kaj povejo. Etak pa guč je bio od toga, ka so lani naši ljudje relativno več pejnaz djali v hranilnico, kak pred tistim.

naze, ne plačüjejo nazaj dug, zatok pa hranilnica kvar ma. Čüli smo, ka hranilnica v 24 mestaj, med tejm v 22 vasnici pa v 2 varaša - Monošter, Vaszár - ma člane. Lani so meli skurok 11 gezero lüdi, s steri-

samo 8 % plačo zdignili pa ovak tū ne služijo tak dobro, kak po bankaj indrik. Pa gde so te oni s tehnikov, stero ma jo druge banke.

Etoznauk sam na primer posluhala radio, gde so gučali od toga, ka so v Budimpešti edno zgradbo naprajli brez toga, ka bi za tau dovolenje meli. Pa te so tam samo tak ta pa nazaj gučali, milijonke pa milijardi so pa samo tak skakali. Če dobro poglednemo, gnesden če stoj 10 milijonov gder zakaca ali vkradne, se tak čüti, ka je tau nika nei. Pa sam te mislila na te lüdi, steri kak mravle delajo. Če v hranilnico staupiš, samo zatok gor poglednejo, ka te pitajo, ka bi rad pa delajo kak robi. Samo te mi je malo ležej bilau, gda je eden gospaud iz Budimpešte, steri je predstavnik Državne hranilnice, malo potolažo te delavce, obečo je, ka že letos tū dobijo državno podporo za tau, da bi si svoja delavna mesta pa tehniko leko modernizirali, med baukšimi pogoji leko delali. Vüpaismo, ka - če slobaudno etak prajti - de „banka srmakov“ gnauk tū bogata.

I. Barber

Vodstvo hranilnice

venskem kulturnem in informativnem centru. Na zboru sam bila navzoča kot delegatka.

Vodstvo hranilnice je na zboru podalo sporočilo od leta 2002. Nut so pokazali kak, med kakšimi pogoji so delali, kakšne rezultate so dosegli, kak tau tiče lüdi, med tejm porabske Slovence tū.

Naši ljudje dobro znajo, ka ta hranilnica v Monoštri tū gor

vami. Istina, ka je ta hranilnica nej tak gospočka pa mautra, kak te vekše banke, gde se vse svejti, delavci so pa tak oblečeni, liki bi je iz škatüle vopotegno. Nej, naša mala hranilnica je solidna ranč tak, kak tisti ljudje, steri tam delajo.

Kak se je predsednica hranilnice dojrčunala, je med tejm spoj dosta podatkov poved-

Delegati na občnem zbori

Tau je nej slabo, znamenüje dvaujo. Edno, ka zavüpaio tauj malo hranilnici, drugo pa, ka so meli kaj vkraj djati. Lani smo za 18 %-ov več pejnez prišparali kak prejšnje leto, dapa eške več smo vzeli na pausadbo. Nistarni ljudje, ki so na pausadbo vzeli pej-

mi so meli kakšne posle.

Hranilnica dela po zakoni, nikše napake so nej najšli tisti, steri revizijo delajo vsakšo leto pri nji pa so tau zdaj nam na znanje dali. Z dvöma milijardoma so delali pa so sami sebi deset milijon forintov haska prislužili. Delavcom so

Pismo iz Sobote

Week end

Petek zadvečerak, sobota pa nedela zaznamüjejo konec kedna. V Merki pa na Angleškom tomi pravijo Week end. Ta rejč se je pri nas tū prijala. Vej se pa tou v takšoj rejči bole lepou čüje, kak pa kakša domanja, smo si brodili in je grato vikend. Tou se tak lepou po ameriško čüje, nej? Na, najmo zdaj tou. Na nika drugo brodim pri tom vikendi. Ta dva dneva pa pau, tē vikend bi naj biu čas, gda se po delovnom kedni držina bole vküper drži pa si vzeme čas za sebē. Leko, ka steredržine majo tou šego ali pa je nemajo. Dapa s tejm vikendom se je zgodilo eške nika trno zanimivoga. Že pred lejtam so naši lidge začali zidati male rame med goricami, pri potokaj ali pa pri lesej. V varaši so meli eden doum, tam nin malo bole vkraj ger na vesi pa eške ednoga menšoga za konec kedna. Pa tak nagnouk je takši mali ram doubo menje vikend. Če zdaj

poglednemo, ka tou znameüje, ma vsikši takši mali ram na vesnici menje konec kedna. Rejsan smeja vrejdno! S časom so tej vikendi gratali bole prejdnji, kak pa tisti pravi doum. Po delovnom kedni so držine brž vsele v avtone in se odpelali do tej svoji vikendov in tam je nagnouk bilou dela obri glave. Tak nagnouk se je najšlo telko dela, ka so zvali kcu eške pajdaše, ka je vüpomorejo. V pondeljek so v službi bole počivali, kak pa delali. Tē Week end na vikendi je gratalo trno zmetno delo. Dapa tou je ške nej vse! Week end, kak ga razmejo v Merki, se je na vikendaj eške bole vüobno. Če je konec kedna zato, ka je držina vküper, so tisti mali rami, ka jim pravijo vikend, držino pomalek vcejlak raznok vtrgnili. Vikendi so gratali tak naprej valaun, ka se je na nji več nej ojdlo na konci kedna, liki so začali prositi

takšo delo, ka je cejli keden grato prekratki. Pomalek je držina zavolo vikenda več nej mejla časa za sebe.

- Zranja moram rejzati trste, tou mo delo skur cejli keden. Po tistom de že trbelo travo kositi, ka si od pretakanja vina ranč ne brodim. Pa gda tou vse obredim, de že trbelo na gračanki gnojiti, okapati, saditi pa tak nagnouk de že palik trbelo travo kositi, na pa skur sam pozabo, ka trbej trste gorvezati, ka si od drugoga ranč ne brodim, - mi je tumačo moj dober pajdaš, stergo bole narejdki vidim zadnja lejta, ka ma telko dela z vikendom.

- Vidiš, tou je trno flajsen človek, ka telko dela pa takšo skrb ma za svoj vikend, - mi je moja tašča Regina, trno čedna ženska štejla prajti, kak sam ge manjasti.

Nika sam njoj nej nazaj pravo, vej se pa vej, ka če kaj bole rašiš, tisto po tistom bole vonja.

Na, moram prajti, ka je te mojpadaš tō trno čeden človek. Telko dela si je nakopo s tejm svojim vikendom, ka je spoj nej gor prišo, gda so njemi mlajši zgotoučili šoulo, nej je vpamet vzeu, ka sin že ma držino pa ka njemi je žena že davnik odišla z drugim moškimi. Dapa tou ga spoj nika ne miga, vej pa če nika ne vidiš pa ne vejš, te te tou nika ne boli pa nikše brige nemaš.

- Takši dober pa delaven človek pa ga žena pisti, - je spistila skuzo moja tašča Regina, trno čedna ženska. - Pa takši lejpi vikend ma, ka bi ga žena morala po rokaj nositi, - je zdaj moja Regina že redno djoukala.

Ge pa sam tadale biu tiuma. Škeu sam njoj prajti, ka tak vüvidi, ka se je oženo s svojim vikendom, nej pa z ženo. Dapa una bi tou nej razmejla, ka je trno čedna ženska, ta moja tašča Regina. Me je pa začo srbeti

djezik pri tom mojom padaši in sam njemi mogo povedati, ka si ge od toga brodim.

- Pri tebi je nevola tau, ka je tvoj konec kedna grato cejli keden pa na toum svojom vikendi spoj več nemaš cajta, ka bi emo čas. Malo se dole stavi pa boš po tistom vido, kak tadale, - sam kcuju piu kisko vino njegovga vikenda.

- Vej sam si ge od toga že tō brodo. Dapa samo eške tou vse obredim ka sam si dau za delo pa te po tistom, si brodim, mo meu malo časa, če nede ranč te trbelo že brodiš od bratve pa od djesenskoga dela na gračanki, zato ka že brž po tistom

Nika. Trno čednoga padaša sam njau tam z njegovim kislim vinom in odišo domou, vej je pa že biu petkov zadvečerak, gda trbej biti pri držini.

Miki

OTROŠKI

Iz lade moje stare mame

Duga lejta je najviše na brgej Male vesi stau ram od moje stare mame. Že se je skur vkuper začo sinjavati. Pri srcej me je stisnilo in pravo sam si, ka tou ne smem dopistiti. Zavolo nje pa zavolo sebe to nej. Tak sam se kcuj k deli vzeu in si obečo, ka ga vred vzezem, té njeni ram. V tom deli sam gori na podi najšo njeno lado, ranč takšo, v steroj so inda svejta lidge nut skladali vse fele stvari. Moja stara mama je bila ranč takša in v ladi sam najšo...

MUZIKA

Moja stara mama je trno rada poslušala muziko. Njeni mouž, moj dedek, jo je nej poslušo tak rad kak una, sta pa oba trno radiva odla plesat, če je čas bio ali pa kakša prilika. Po tistom sta nej odla plesat samo v domanjoj vesi, liki v vsižo sosednjo vesnico ali pa eške kama bole dale. Moja stara mama pa bi, kak že povedano, poslušala muziko vsikiš nemili den, zato nej čudno, ka sam v njejno ladi najšo edno malo škatulico, takšo trno lepou vónapravleno škrinjico na mali ključ. Gda sam tisti ključ obrno, se je škrinjica oprla, nut in njoj se je nika obrnulo in tak nagnouk je začala igrati lejpa muzika. Tou je takša muzika, ka ti grata toplo pri srcej in se ti tak vidi, kak če bi te nika vleko vō med drejve, do potoka, na pout med njive ali pa na travnik pun s sptrolejtnimi korinami. Poslušo sam tou muziko, tou igranje in si brodo, ka vse je odlo po glavej mojoj staroj mami, gda jo je ona poslušala. Pa sam se spitalo, kelkokrat jo je gor oprla in poslušala. In sam se pito, ka je delo moj dedek, gda si jo je gor oprla? Vse takšo sam se spitalo, muzika pa je igrala pa igrala, dokeč sam nej tam v škrinjici zagledno eden mali rouzi papir. Na, indasvejta je biu rouzi, zdaj pa že malo bole blejdi. Raznok sam ga vzeu in na papiri je pisalo:

"Mojoj naboukšo padaskinji Ančiki za njeni osemnajsti rojstni den, od padaškinje Marike, ka naj njoj ta muzika žitek naredi eške lepsi."

Tak sam zdaj zvedo, ka je mejla moja stara mama svojo naboukšo padaskinjo. Kcuj k tomi pa sam se tadale spitalo, če je bilou takše to, ka njoj je gda lagvo bilou pa jo je ranč ta muzika spravala v boukšo volou. Trno me je migalo tou to, kakša je bila ta padaškinja od moje stare mame, kak je vōvidla pa če se je ranč tak vejdlja smejeti, kak se je vejdlja smejeti moja stara mama? Tisti mali mašin v škrinjici se je že davnik dol stavo, tak ka mi je muzika špilala eške samo nut v vūjaj. Kak če bi sploj nej enjala. Dugo sam sejdo tam gor na podi pri ladi moje stare mame, v vūjaj pa mi je eške itak ostanilo telko muzike, ka bi leko vōdržo edno cejlo veselico. Čez cajt sam škrinjico odneso doj v kūnjo in jo postavo ta pod okno med korine. Ka ge vejim, ka de se mi tadale godilo v mojom žitki. Lek, ka do sami takši lejpi dnevi, kak je biu te gnes. Lek, ka do takši bole lagvi ali pa mo ge takše lagvejš vne ali pa čistak brezi vole. Na, zato sam jo dīau ta, ka se mi ob takšoj priliki najde pri rokej, ka obrnem ključ in de začala špilati tak lepou in de včasen žitek to lepsi.

Gvūšno pa pride takšo to, ka de vse naboukše, ranč tak kak mora biti, pa mo jo vseeno poslušo. Sto bi vedo, vejim pa tou, ka mo po tistom tak malo gvūšno bliže mojoj staroj mami pa dejdeki to.

Miki Roš

Medvedi, muce, ptice

To so bili nazivi skupin, ki so sodelovale na letošnjem kvizu z naslovom Vse o Prekmurju, ki ga je 29. aprila organizirala Zveza Slovencev na Madžars-

težave. Letošnjega tekmovanja se je udeležilo 17 učencev z osnovnih šol, pri pripravi je pomagalo 12 dijakov, nekateri med nji-

točko. Na tretjem mestu so končali Medvedi z 38,5 točke.

Na koncu kviza je vse udeležence pozdravila Irena Kumer, predstojnica Zavoda za šolstvo iz Murske Sobotice. Poudarila je, da so zmagovalci vsi udeleženci, kajti znanje, ki so si ga pridobili ob pripravah na kviz ter na samem kvizu, ostane njihov zaklad.

Zveza Slovencev na Madžarskem se je odločila, da bo kot skupno nagrado za vse udeležence kviza ali drugih slovenskih tekmovanj oziroma za udeležence slovenskih tablorv in kolonij organizirala potovanje v Prekmurje, kjer bodo lahko učenci neposredno videli in doživeli vse tisto, o čem

»Medvedi« rešujejo nalogo

kem za porabske učence. Za organizacijo kviza je imela s strani Zveze največ zaslug sekretarka Klara Fodor.

Pobuda, da bi tekmovanje v recitiranju namestili s kvizom, ki lahko učencem ponudi več praktičnega znanja in večji užitek, se je rodila lani, ko je Zveza ob pomoči Zavoda za šolstvo Republike Slovenije, Enota v Murski Soboti, ter svetovalke Veleirije Perger priredila prvi tovrstni kviz z naslovom Vse o Porabju.

Letošnji kviz je pripravila profesorica Erika Glanz s svojimi dijakinjami, ki so ji veliko pomagale tudi pri izvedbi, kviz pa je vodila dijakinja Žuža Šulič. Vprašanja so se nanašala na praktično znanje in informacije o Prekmurju, ki je Porabju najbližja slovenska pokrajina tako po geografski legi kot po kulturi in jeziku. Naloge so bile enostavne in zanimive. Medtem ko so učenci skoraj brez težav reševali pisne naloge, jim je ustno sporočanje delalo

Gimnazijke so zapele porabske in prekmurske ljudske pesmi

mi so tudi tekmovali. Učenci so delali v mešanih skupinah, ki so bile sestavljene iz solarjev vseh treh šol ter dijakov gimnazije.

Najbolje se je odrezala skupina z imenom Ptice in zmagala s 53 točkami, drugo mesto so zasedle Muce, ki so zaostale le za

mer so se učili med pripravami na kviz.

Sodelavci Zveze se zahvaljujejo učiteljem porabskih šol, da so učence pripravili na kviz, posebej pa profesorici Eriki Glanz in njenim dijakinjam za pripravo nalog.

Marijana Sukić

Pomlad

*Sonce se smeje,
ptičice šteje,
ki na drevju
že pojo.*

*Sonce se smeje,
kuka skoz veje
in zavrisla
prav glasno.*

(Iz pesmi Janeza Bitenca)
Narisala: Annamari Bedič

KAUT

MLAŠEČI

Sprtolejt

Če kalendar gledamo, te se sprtolejt od 21. marca začne, dapa dostakrat je tak, ka tam »vrkar« s hrastovi prkauli ešče tašuga reda šparajo. Tak je bilau tau letos tō. Te čas je ešče tak mrzlo bilau, kak če bi zima bila. Dapa gda tū pa tam edna mala raužica začne cve- sti, že vejmo, ka se pomalek nazaj prinesejo lasvice pa z njimi vret lej- po vrejmen. Na te čas spadne eden največši katoliča- nski svetek, vū- zem. Stara šega, ka gda je lūstvo iz cerkvi domau pri- neslo posvečano masau pa se po- dne nadjelo, te so vōšli na njivo pa na tijkle so vōz- badale tiste mačice, ka so na cvetno nadelo v cerkvi posvečali. Zato naj lejpi pavu majo pa naj ne baude toče. Sprtolejt je vsigdar važan letni čas bijo, če je vrejmen slabo bilau ali kaj drugo se nej posrečilo, gda so sejali, te se jim tau pri žetvi pokazalo. Menja krūja so leko pekli, zato ka na odajo vsigdar moglo ostati, vejpa tistoga časa je lūstvo s tauga živelō, ka je pripauvalo. Če bi gnesden tau tō tak bilau, te - tak mislim - ka bi dostakrat

lačni ostali. Zato je pa že nam nej tak važan sprtolejtni čas kak je gnauksvejta bijo. Dapa zato tak mislim, ka je eden najlepši. Če se človek prej k

po vesi pela, brgavje tak vōgledajo, kak če bi ponjave bile vōprstrejte na nijj, zato ka tašuga reda so ešče prazne njive.

Gda sam se eden den pred- podnevom v Števanovce prejkpeło, kak če bi se vkūp- nagučali, pred vsakšim ramom je nekaj stau pa nika delo. Tak je bilau tau pred Bejbarski ramom tō. Kalman Dončec pa njegva žena Mariš sta tak fejst okapala, ka sta ma ranč nej vpamat vzela, gda sam vcuj k njima staupo.

• Ka delate tak flajšno?

»Malo okapamo,« - pravi Ma- riš. »Zdaj je že malo baukšo vrejmen pa vanej v ograci tō leko delamo. Tak je dolgo mr- zlo bilau.«

• Ka leko zdaj okapa?

»Kromča gvūšno- ka nej,« se smeje Mariš. »Trnjove rauže pa druge vse fela rauže mam tū posajenō pa tiste malo vō- okapam. V ograci sam že zvekšuga tasklala, ka je tr- belo. Petroš, mrtjafco, lūk, ša- lato.«

• Kromče ste že tasklali?

»Vej te, gda mo haus leko odo po njivi,« se smejejo Kalman.

• Zaka baus?

»Zato, ka te de že toplejša zemla. Starci so tau vsigdar tak gučali. Zaman krompič v mrzlo zamlau deja, bola naj dočas v klejti baude.«

• Stero delo je sprtolejt, ka se najprvin začne?

»Vejn drva sejkat pa domau voziti za nalagati. Putejn pa njive gnojiti, orati pa zvlačiti.

Tau vse pri časi trbej naprajti. Zato ka vse ma svoj čas, gda se mora posaditi. Lani je meni edna žena iz vesi prajla, sto kesnau posadi krumče, tisto- mi geseni nede trbelo dosta

vōskopati. Pa je tak bilau. Sto rano posado, je lejpe kromče emo, sto kesnau, tisti slabe.«

• Zaka?

»Za volo vlage. Lani sūča bila pa sledkar že vse bole zemla vōpusenila.«

• Kak je vejlla ta žena, ka sūča baude?

»Tak ka ona si goraspiše tiste dneve od Licije do svetkov, zamerka si, kakšno vrejmen bilau. Tau te na cejlo leto vela.«

• Steri dnevi so tej?

»Po Liciji dvanajset dnevov. Vsakši den eden mešec zna- manōje. S tauga vō leko zra- čuna vrejmen na cejlo leto. Dapa povejm ti nika drugo. Na Djaužovo, če pogledneš kakšno je vrejmen, taša bau

sprtolejt. Če se spomniš, la- gvo vrejmen je bilau pa sprtolejt tō kesno prišla.«

Leko bi se ešče pogučavali, dapa nej sam emo časa, zato ka smo tisto popodne mi, »porabski sadjari« v Otovce mogli titi, gde nam je Vlado Smodiš notpokazo kak trbej obrezovati starejša drejva. Tau je zato bilau važno, ka v Porabji gnauksvejta dosta jablani bilau, dapa zato, ka niške je nej obrezavo, vse so nanikoj prišle tiste stare so- rte. Zdaj ka že vejmo, kak trbejo obrezavati te jabla- ne, sprobamo je obrniti. Vrejdno bi bilau. Zato ka za te jablane leko povejmo, ka so bio. Nej so tak klave kak te nauve sorte, nej je trbej škropiti. Samo edna baja je, že se samo spoj malo najde iz tej po vasaj. Zato je nam Vlado ešče tau pokazo, kak trbej cepiti. Če najdemo kakšno staro drejvo, stera že skur tapusenila pa go že obrezati tō ne more, te vrej- žemo z nje eden cepič pa v edno mlado podlago ga no- travcepimo. Škoda, ka se tau »maštrijo« znauva mora- mo včiti, ka so naši dejdacke tak dobro znali. Ne vejim zaka, dapa tau se je tak pomalek tapuzabilo. Lūstvo je notra v Varaš šlau delat v fabrike, z drejvi so se pa že nej brigali. Tak so mislili, ka nejga nišoga haska v sad- jarstvi.

K. Holec

Državni sekretar pri Slovencih v Budimpešti

Državni sekretar za Slovence v zamejstvu in po svetu Črtomir Špacapan je bil 14. in 15. aprila na dvodnevem obisku v Budimpešti. Obiskal je tudi Slovensko društvo. Člani delegacije so bili veleposlanik Republike Slovenije Andrej Gerenčer, generalni konzul v Monoštru dr. Zlatko Muršec ter prva sekretarka veleposlaništva Mojca Hrovatič. Predsednica društva Irena Pavlič je goste seznanila z delovanjem društva in s programi v tem letu. Državni sekretar je predstavil delo Urada in načrt preoblikovanja dela na Uradu.

Generalni konzul dr. Zlatko Muršec je omenil za Porabje tri pomembne naloge: zgraditev ceste med Verico in Gornjim Senikom, zagotovitev avtobusnega prometa prek prehoda Martinje-Gornji Senik in organiziranje centralne šole za Porabje na Gornjem Seniku, kjer so za to možnosti.

Obisk se je končal s prijetnim pogovorom med delegacijo in vodstvom društva.

I. P.

NIKA ZA SMEJ...

Dobra operacija

Lajoš je ciganski primaš, strašno lepau zna igrati, svojo bando dirigirati. Zgo- dilo se je pa z njim, ka se ma je prava rauka strla, tak ka je mogo v špitale titi na ope- racijo. Gda je operacija že mimo bila, etak pita dok- tora, steri ma je rokau rezo: »Gospaud doktor, zdaj ka ste mi rokau rezali, po tejm toga mo znau na gosli ig- rati?«

Doktor pa: »Jaj, dragi moj padaš, zakoj pa nej. Ranč tak te si leko z rokau djali, kak pred tejm.«

Lajoš tadala spitava profe- sora: »Tak fajne se je prišikala ta operacija, ka mo znau na klaviri (zongora) tū špitati?«

Profesor pa: »Kaj pa nej, gvūšno ka te na klaviri tū znali špitati.«

Lajoš pa zdaj etak sam sebi med zobami: »No, te je pa tau trnok uspešna operacija bila. Do tejsa mau sam ge nej vedo na klaviri špilati.«

Ka je vašo ime?

Janči je etognauk delat ūšo. V službi so ma tak prajli, ka žau, nega dela, leko de do- mau. On je pa tak malo odo po varaša, zatok ka nej emo busa. Podne je išo domau. Gda je nut staupo, je isko že- no pa go je najšo v posteli z ednim moškim. Zdaj se Jan- či začne drejti: »Sto je te mo- ški tūj v posteli pri tebi?«

Žena Lujza se k tomi mo- škomi oberne pa ga pita: »Rejsan, kak se vi pišete, ka je vašo ime?«

I. Barber

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:
porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitektka Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.